

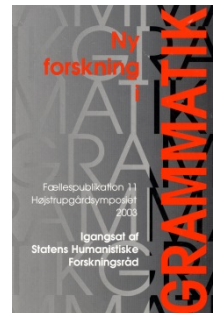
Ny Forskning i Grammatik

Titel: Kanoniske og ikke-kanoniske nominalsyntagmer i moderne dansk

Forfatter: Eva Skafte Jensen

Kilde: B. Lihn Jensen, I. Korzen og H. Høeg Müller (red.).
Ny Forskning i Grammatik 11, 2004, s. 157-180

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nfg/issue/archive>

© Forfatterne og Syddansk Universitetsforlag 2004

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af *Ny Forskning i Grammatik* (1993-2012) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Kanoniske og ikke-kanoniske nominalsyntaxer i moderne dansk

Eva Skafte Jensen

1. Nominalsyntaxen

“Nominalsyntaxer” er et godt ord. Det betegner alle de konstruktioner og enkeltord som kan fungere i de samme syntaktiske sammenhænge. Fordi det er så tilpas bredt, kan man kalde både et *proprium*, et *hypotagma*, et *pronomen* og en *atsætning* for et nominalsyntaxer begrundet i at de for eksempel alle kan fungere som subjekt:

(1)	Peter	stod på listen
(2)	Den unge mand	stod på listen
(3)	Det	stod på listen
(4)	At han skulle med,	stod på listen

Således har man en god, overordnet term som kan bruges til at fremhæve fællestrækkene mellem forskellige typer materiale, og det er et fælles mål for syntaktikere at finde og analysere alle de typer materiale der kan leve op til kriterierne for den overordnede term nominalsyntaxer. For at kunne finde ud af om en given konstruktion eller et givet ord lever op til sådanne kriterier, bruger man den gode, gamle substitutionsprøve (jf. fx Jensen 1985: 48-50) og kommer på den måde frem til at *Peter*, *den unge mand*, *det* og *at han skulle med* alle er nominalsyntaxer (jf. (1)-(4)). At undersøge hvilke størrelser der kan fungere som nominaler, udgør én af hovedinteresserne ved arbejdet med nominalsyntaxer. En anden hovedinteresse består i at finde ud af hvordan syntaxens indre opbygning er. Er der for eksempel tale om en parataktisk konstruktion (*Peter og Lise*)? eller er der mon tale om en hypotaktisk opbygning, og hvad er i så fald kerne og adled? og hvad med hele sætninger som nominaler?

I denne artikel bruger jeg **nominal** og **nominalsyntaxme** når den interne opbygning er underordnet på det aktuelle sted i teksten. Når det derimod er en af pointerne at der netop er tale om hypotaktisk opbygning, bruger jeg ordet (**nominal**)**hypotagme**.

1.1. Problemer i det kanoniske nominalsyntaxme

Det er almindeligt i de fleste standardgrammatikker at tage udgangspunkt i den endocentriske konstruktion som ofte går under betegnelsen nominalsyntaxme (substantivhypotagme, genstandshelhed, substantivsyntaxme, nominalhypotagme, m.m.). I de fleste standardgrammatikker kan man således læse at nominalsyntaxmet er opbygget omkring en substantivkerne hvortil kan lægge sig diverse adled, fx bestemte og ubestemte artikler (under et kaldet bestemmere) og attributive led (beskrivere, typisk realiseret som foranstillede adjektiver eller – hvis det er en ambitiøs grammatik – som efterstillede adverbialer og relativsætninger). Denne beskrivelse resulterer i hvad man kunne kalde det kanoniske nominalsyntaxme, og en skematisk skildring af dette kanoniske nominalsyntaxme ser ud som i (5):

(5) **Det kanoniske nominalsyntaxme**¹

Adled	Adled	Kerne	Adled
art.	adj.	subst.	adv./rel.sætn.
det	store	hus	ved kysten der var malet grønt

Men det kanoniske nominalsyntaxme, sådan som det står opstillet i (5), er problematisk i flere henseender. At tage fat i det hele vil være alt for omfattende i en enkelt artikel, og på de følgende sider vil jeg da også holde mig til at tage nogle enkelte problematiske punkter op.

Et af de alvorligste problemer ved det kanoniske nominalsyntaxme i (5) er at det ikke tager højde for den ganske almindelige foreteelse i moderne dansk at substantivet i et nominalsyntaxme ofte slet ikke nævnes:

1. Det kanoniske nominalsyntaxme i (5) er en syntese af forskellige fremstillinger. Se fx Di-derichsen 1946: 222; Jensen 1985: 31-39; Hansen 1984: 65-66; A.M.Heltoft m.fl. 1999: 32-33; Jørgensen 1999: 49.

- (6) de unge/de voksne
- (7) Har du skiftet den lille?
- (8) –Hvad for et hus endte du med at købe? – Det store, grønne.

Eksemplerne (6)-(8) viser nogle gængse typer af nominalsyntaxmer uden substantiv. På dette sted er det nok at gøre opmærksom på at sådanne eksempler forekommer, senere i artiklen bliver omstændighederne for udeladelse af substantiv uddybet nærmere. Dette at man kan udelade substantivet i et nominalsyntaxme, er en alvorlig anstødssten for en analyse der som et grundlæggende kriterium bruger at det der kan udelades, er adled, mens det som ikke kan udelades – og som derfor er syntaktisk nødvendigt – er kerne! Dette er dog ikke et problem der går upåagtet hen. I flere fremstillinger diskuteres dette dilemma åbent, men konklusionen er ikke desto mindre at man som regel vælger at udnævne substantivet til kerne (se fx Jensen 1985: 33-34).

Et andet problem ved det kanoniske nominalsyntaxme i (5) er at det ikke tager højde for at der tilsyneladende er forskellige distributionsmønstre for

- 1) ubestemt og bestemt form
- 2) (for bestemt forms vedkommende) foranstillet og efterhængt bestemt artikel

jf. (9)-(14) nedenfor:

A. Ubestemt artikel (står altid foran):

- (9) **et** stort hus ved kysten der var malet grønt
- (10) **en** dejlig dag hvor alle var glade

B. Efterhængt bestemt artikel:

- (11) huset ved kysten der var malet grønt
- (12) dagen hvor alle var glade

C. Foranstillet bestemt artikel:

- (13) **det** store hus ved kysten der var malet grønt
- (14) **den** dejlige dag hvor alle var glade

I ubestemt form skal artiklen altid stå forrest i syntagmaet, tilsyneladende

uanset om der er et foranstillet attributivt adjektiv eller ej. I bestemt form derimod kan den bestemte artikel stå enten forrest i syntagmet (ligesom den ubestemte artikel), eller den kan stå efterhængt – altså efter substantivet. Valget mellem foranstillet bestemt artikel og efterhængt bestemt artikel i B. og C. er dog ikke frit, men helt og holdent afhængigt af om der er et foranstillet attributivt adjektiv eller ej. Når der ikke er et foranstillet attributivt adjektiv, skal den bestemte artikel altid stå efterhængt (jf. B.), mens et foranstillet attributivt adjektiv automatisk udløser foranstillet bestemt artikel (jf. C.). Som eksemplerne (9)-(14) viser, har det ingen indflydelse på artiklen og eventuelle placeringsmuligheder om der er efterhængte attributive led som relativsætninger og andre efterhængte attributiver. Disse realiseringer giver i alt tre forskellige distributionsmønstre som jeg i resten af artiklen kalder for A., B. og C.² Disse forskellige distributionsmønstre bliver heller ikke indfanget af det kanoniske nominalsyntagme i (5).

I resten af artiklen koncentrerer jeg mig om de her skitserede problemer, nemlig 1) nominalhypotagmer uden substantiver, 2) de forskellige distributionsmønstre i A., B. og C., og 3) hvorfor man kan – og nogle gange bør – udelade substantivet i eksempler som (8). Først ser vi lidt nærmere på nominalhypotagmer uden substantiver, jf. (6)-(8).

1.2. Nominalsyntagmet i strukturalistisk lys

Når man i den traditionelle analyse altid sætter substantivet som kerne og gør de andre ord/led til adled, beror det på en intuitiv fornemmelse af at man ikke kan tale om entiteter uden også at have en eller anden form for entitet i tankerne, uanset om denne entitet så er konkret eller abstrakt, af første grad, anden grad eller tredje grad, specifik eller generisk, etc. Det synes simpelthen kontraintuitivt ikke at have entiteten (realiseret gennem substantivet) som kerne.

Hvad dette problem angår, har Lars Heltoft for længst taget konsekvensen af forekomster som (6)-(8) (altså nominalsyntagmer uden

2. Jeg ser i det følgende bort fra de særlige forhold der er ved pl. ubestemt form. Her er artiklen (nogle) fakultativ efter nærmere regler, jf. *der lå (nogle) hvidmalede huse på begge sider ad vejen*. Jeg tager heller ikke problematikken generisk-specifik op.

realiserede substantiver) og er gennem en klassisk strukturel analyse kommet frem til at kerne-adled-strukturen i moderne danske nominal-syntagmer er forskellig alt efter om man ser på udtryk eller indhold. Der er simpelthen forskellige dependensstrukturer på de forskellige niveauer³. Hvad angår indholdssiden, bliver dependensforholdene grafisk fremstillet som i (15) (jf. Heltoft 1996: 16):

(15) [[DET ↔ KATEGORI] ← EGENSKAB]

Der er altså interdependens mellem DET og KATEGORI, og derudover er der enkeltrettet dependens mellem katatagmet [DET ↔ KATEGORI] og EGENSKAB, og retningen går således at EGENSKAB forudsætter (er afhængigt af) katatagmet [DET ↔ KATEGORI].

På udtrykssiden skildres dependensforholdene til gengæld som i (16) (ligeledes Heltoft 1996: 16):

(16) udfyldt bestemmerposition ← (Adj) (N) (Adv/Rels.)

På udtrykssiden er det således udfyldt bestemmerposition der analyseres som kerne, mens adjektiver, substantiver, attributive adverbialer og relativsætninger alle er fakultative og dermed adled. Formuleringen "udfyldt bestemmerposition" har bund i den danske tradition for topologisk analyse (populært kendt som "sætningsskemaanalyse"). Pointen i dependensanalysen i (16) er således at det er selve udfyldningen af den topologiske plads som er bestemmerens, der er den udtryksmæssige kerne. Denne bestemmerplads kan i praksis udfyldes af artiklen (bestemt/ubestemt), af demonstrativer, af genitiviske led og konstruktioner (jf. *den lille by-s sønderskudte huse*; *hendes ældre søstre*), kvantumsangivelser (jf. *en spand koldt vand*; *to kopper stærk kaffe*), m.m.

Desværre ligger det uden for Heltofts artikel at præcisere hvordan de tre distributionsmønstre A., B. og C. kan analyseres på hhv. indholds- og udtrykssiden, og dette er et savn. I det undervisningsmateriale som bliver brugt i grammatikundervisningen på overbygningen på RUC,

3. Den fulde analyse og argumentationen herfor kan man læse i Heltoft (1996).

kan man dog finde en analyse af “nominalhypotagmet” som ser ud som i (17) (jf. GDS 2⁴: 32):

(17)

INDHOLD	best.	attr. led	kategori	attr. led
	den en	eneste besværligere	slægtning ordning	på mødrene side for alle
UDTRYK	art.	adjektiv	substantiv⁵	adv.
	kerne	adled	adled	adled

Hovedpointerne er at på indholdssiden er det ‘substantiviske’ islæt (her kaldet KATEGORI) ganske rigtigt en del af kernen, men det er ikke kernen alene. Det er selve forbindelsen mellem indholdsstørrelserne BESTEMMER og KATEGORI som udgør den indholdsmæssige kerne, og som dermed tilsammen danner en entitet. På udtrykssiden er det alene artiklen som fungerer som kerne. Uden artikel (bestemt eller ubestemt) -intet nominalhypotagme. Analysen tilgodeser den førømtalte intuitive fornemmelse at man ikke kan tale om en entitet uden at have en entitet i tankerne (jf. indholdsanalysen). Samtidig tager den højde for den empiriske kendsgerning at substantivet sagtens kan udelades i danske nominalsyntagmer (jf. udtryksanalysen), og det er jo et fremskridt. Men der er stadig visse ubeskrevne problemer som har at gøre med de

-
4. Undervisningsmaterialet består af det som engang skal være kapitel II i *Grammatik over det Danske Sprog* (GDS). De studerende kender dog kun dette ene kapitel, som er udformet som et tyndt og et tykt kompendium, og i daglig tale går disse to kompendier under betegnelsen GDS 1 (det tynde) og GDS 2 (det tykke). I denne artikel bruger jeg forkortelsen GDS 2 om det tykke kompendium.
 5. Ret beset er ordklassebestemmelsen ikke neutral og entydig, men noget som bl.a. fremkommer via en morfosyntaktisk analyse. Som Louise Westmark har vist, ved vi ikke ved et skrevet leksem som *hul* om der er tale om et adj. eller et subst., før det indgår i en sådan morfosyntaktisk forbindelse. Når leksemet fx bøjes i neut. *hul-t*, ved vi at det er et adj., når det har en efterhængt bestemt art. *hul-let*, ved vi at det ikke er et adj., men i stedet et subst. eller evt. en perf.part. af verbet *hulle*, etc. (Westmark 2003).

forskellige distributionsmønstre i A.-C. I de kommende afsnit skal jeg forsøge at skitsere disse problemer.

Først må jeg dog erklære mig enig i den del af analysen som betoner bestemthedens vigtighed. Jeg er enig i at det på indholds niveau er den katataktiske forbindelse mellem *BESTEMMER* og *KATEGORI* som resulterer i et ordentligt, referentielt nominal (jf. Heltoft 1996: 11, 15; se også Harder 1990; Herslund 1999). Når der ikke er foretaget et valg i bestemtheds kategorien, viser det sig nemlig at et givet substantiv opfører sig som prædikat, snarere end argument. For eksempel kan det indgå som komponent ved kompleks prædikatsdannelse. Dette viser sig udtryksmæssigt som tryktabsforbindelser, og på indholds niveau har det bl.a. indflydelse på en konstruktions telicitet (aktionsart) (Herslund 1995; Durst-Andersen & Herslund 1996):

(18) Hvor er Peter?

a. Han er ude og købe 'hund (aktivitet).

*Den er enormt sød

b. Han er ude og 'købe en 'hund (handling).

Den er enormt sød

Bestemtheden (på indholdssiden) realiseret gennem artikler, pronominer m.m. (på udtrykssiden) er altså ikke uvæsentlig. Deri er jeg enig.

2. Udtrykssyntaktiske mønstre

Der mangler dog stadig en præcisering og en nuancering af efter hvilke principper de forskellige udtrykssyntaktiske dependensmønstre i de tre typer A., B. og C. kommer til udtryk. En sådan præcisering vil jeg derfor forsøge at give i de næste afsnit, og som udgangspunkt tager jeg fat i et af Heltofts kardinalpunkter, nemlig artiklen som udtrykssyntaktisk kerne.

2.1. *Nominal med foranstillet bestemt artikel, jf. C.*

I (17) ovenfor bliver artiklen som sagt udnævnt til at være den udtrykssyntaktiske kerne, men det synes mere rimeligt at antage at det er et katatagme bestående af artikel + adjektiv som tilsammen udgør den udtryksmæssige kerne i syntagmer af typen (6)-(8) og (17) ovenfor

- (6) de voksne/de unge
- (7) den lille
- (8) det store, grønne
- (17) den eneste

Adjektivet kan jo netop IKKE udelades. Hvis man ikke medtager adjektiverne i (6)-(8), (17): *eneste, voksne, unge, lille, store* og *grønne*, holder artiklen nemlig op med at være en artikel og bliver i stedet for til et pronomen, enten personligt eller demonstrativt. Det giver en dependensanalyse på udtryksniveauet som vist i (19). Bemærk at “/” skal læses “og/eller”

(19)	den	eneste	(slægtning)	(på mødrene side)
	de	voksne	(mennesker)	
	de	unge	(mennesker)	
	den	lille	(unge, person)	
	det	store, grønne	(hus)	(der lå på hjørnet)
- [[artikel ↔ adjektiv] ← substantiv adv./rel.s.]

2.2. Nominal med efterhængt bestemt artikel, jf. B.

Udtryksanalysen i (17) ovenfor tager kun højde for syntagmer af den type som har ‘foranstillede’ adjektiver, altså netop den type som i bestemt form udløser et artikelplaceringsvalg til fordel for foranstilling. Syntagmer af typen substantiv + efterhængt (enklitisk) bestemt artikel bliver ikke indfanget af denne analyse. For den type syntagmers vedkommende ser det i stedet ud som om der er et 1:1-forhold mellem udtryk og indhold, i den forstand at der på indholdssiden er interdependens mellem DET (bestemthed) og KATEGORI, og på udtrykssiden er interdependens mellem substantiv og (bestemt) artikel.

(20)	hus	-et	(med de grønne vinduer)
	dag	-en	(hvor alle var glade)
- [[substantiv ↔ artikel] ← adverbial/relativsætning]

2.3. Nominaler med ubestemt artikel, jf. A.

For nominaler i ubestemt forms vedkommende ser de udtryks syntaktiske dependenser igen lidt anderledes ud. Nominaler i ubestemt form kan

enten have foranstillet adjektiv eller ej. Det har ingen indflydelse på den ubestemte artikels placering – den kan kun stå foran⁶. Til gengæld kan man også vælge om man vil nævne substantivet eller ej. Det giver følgende kombinationsmuligheder (21)-(23) og (25)-(27). Dog skal man vælge at realisere enten adjektiv eller substantiv. Hvis man udelader dem begge, holder *en* op med at være en artikel. Bemærk at i eksemplerne (24) og (28) er det trykstærke '*en* ikke en ubestemt artikel.

- (21) der stod _oen mand med langt skæg på pladsen
 (22) der stod _oen hjemløs mand med langt skæg på pladsen
 (23) der stod _oen hjemløs med langt skæg på pladsen

(24) der stod 'en med langt skæg på pladsen

- (25) jeg har _oen otteårig som går i 2. klasse
 (26) jeg har _oen dreng som går i 2. klasse
 (27) jeg har _oen otteårig dreng som går i 2. klasse

(28) jeg har 'en som går i 2. klasse

På udtrykssiden synes dependensforholdene for nominalsyntagmer i ubestemt form altså at se ud som vist i (29), hvor skråstregen "/" fortsat betyder "og/eller":

(29)	en	hjemløs	mand	(med langt skæg)
	en	hjemløs	-	(med langt skæg)
	en	-	mand	(med langt skæg)
	en	otteårig	dreng	(som går i 2. klasse)
	en	otteårig	-	(som går i 2. klasse)
	en	-	dreng	(som går i 2. klasse)

[[artikel ↔ adjektiv/substantiv] ← adverbial/relativsætning]

6. Forskellen mellem bestemte og ubestemte artiklers placeringsmuligheder er historisk betinget, men tilsyneladende noget der synkront set har indflydelse på dependensmønstrene i moderne dansk.

Det giver altså 3 forskellige udtrykssyntaktiske dependensmønstre som hver for sig er knyttet til de tre typer A., B. og C.

Udtrykssyntaktisk dependensmønstre for nominaler

– med ubestemt artikel, jf. A.

(29) [[artikel ↔ adjektiv/substantiv] ← adverbial/relativsætning]

– med efterhængt bestemt artikel, jf. B.

(20) [[substantiv ↔ artikel] ← adverbial/relativsætning]

– med foranstillet bestemt artikel, jf. C.

(19) [[artikel ↔ adjektiv] ← substantiv / adverbial/relativsætning]

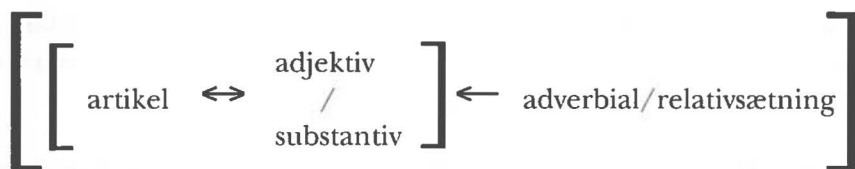
På indholdsiden har disse tre forskellige udtrykssyntaktiske mønstre ét og samme indholdsdependentielle mønster, nemlig det som vistes i (15):

Indholdssyntaktisk dependensmønster for nominaler

(15) [[DET ↔ KATEGORI] ← EGENSKAB]

For alle tre udtrykssyntaktiske typer, A., B. og C. gælder det nemlig at man er nødt til på indholdssiden at foretage et valg både i bestemthed (DETERMINATION) og i KATEGORI. Summa summarum er at der til tre forskellige udtrykssyntaktiske dependensmønstre passer ét fælles indholdssyntaktisk dependensmønster. Denne indholdssyntaktiske dependensstruktur gælder i øvrigt også andre nominaler, fx pronomener. De bestemte pronomener (personlige og demonstrative) angiver på én gang DETERMINATION (nemlig bestemt) og KATEGORI, de ubestemte angiver også på én gang DETERMINATION (nemlig u-bestemt) og KATEGORI. Det samme gør sig gældende for syntagmer med numeralier: i bestemt form *sidste omgang*, *fjerde sal*, i ubestemt form *to unge kvinder*, *én isvaffel*. Faktisk er det denne fælles indholdssyntaktiske dependensstruktur der gør at man under ét kan tale om nominaler som én stor, overordnet syntaktisk gruppe.

Hvis man vender tilbage til de forskellige udtrykssyntaktiske mønstre i A.-C., vil man lægge mærke til at det fælles træk for dem er at artiklen er til stede i dem alle tre. Man ville kunne lave en samlet grafisk fremstilling af (19), (20) og (29) der så ud som følger:

Figur (30)

Af dette kunne man drage den slutning at det netop er artiklen der udgør den udtrykssyntaktiske kerne i et nominalsyntaxme med artikel, mens andre led er fakultative og dermed adled. Nedenfor vil jeg argumentere for at dette ikke er tilfældet, men først bliver det nødvendigt at foretage en ekskursion omkring begreber som (inter)dependens og (stærk og svag) styring.

2.4. *Interdependens, dependens og stærk og svag styring*

Forholdet mellem to led i et syntaxme er ikke nødvendigvis ligetil. Man taler gerne om endocentriske konstruktioner med kerne og adled som bygger på dependens, og om exocentriske konstruktioner uden kerne-adledstruktur der bygger på interdependens. Typisk plejer man at bruge tilstedeværelse/realisering som kriterium for hvad der er syntaktisk nødvendigt på det udtrykssyntaktiske niveau. I endocentriske konstruktioner afgør man hvad der er kerne og adled ud fra hvad der skal realiseres/være til stede, mens fakultative dele udnævnes til adled. I exocentriske konstruktioner er flere dele i et syntaxme gensidigt afhængige (dvs. interdependente), og man kan derfor ikke udnævne en kerne.

Disse kriterier ser umiddelbart tilforladelige ud, men et forhold som kommer på tværs af disse ellers klare kriterier, er den teoretiske skellen mellem stærk og svag styring (rektion). Ved visse syntaktiske relationer kan man tale om svag styring. Det gælder når et element **muliggør** tilstedeværelsen af et andet element. Et standardeksempel er verbet *spise* som kan realiseres med eller uden objekt, jf. (31)-(32):

(31) han spiser hele ostekagen

(32) han spiser

Når objektet realiseres, er det styret af verbet (*spise*), men objektet er ikke nødvendigt i realiseringen. I sådanne tilfælde taler man om svag styring: verbet muliggør en given størrelse, her objektet.

Anderledes forholder det sig med et verbum som *bo*. *Bo* **nødvendiggør** tilstedeværelsen af endnu et element, typisk et mådesadverbial eller et stedsadverbial, jf. (33)-(35):

- (33) han bor smukt
- (34) han bor i Skælskør
- (35) *han bor

Ved et verbum som *bo* som **nødvendiggør** tilstedeværelsen af et andet element, taler man om stærk styring. Det rigtig vanskelige er at man i tilfælde som *bo* stadig taler om dependens og ikke om interdependens. Når man regner baglæns og ser på hvad der er nødvendigt, og hvad der forudsætter hvad, ser man nemlig på at *smukt* og *i Skælskør* er til stede fordi de er forudsat af *bo*, mens det modsatte ikke er tilfældet: det er ikke sådan at *smukt* og *i Skælskør* forudsætter verbet *bo*. Anskuet på denne måde holder man fast i at tale om dependens i tilfælde med stærk styring ligesåvel som i tilfælde med svag styring.

Således bliver et ellers klart kriterium som tilstedeværelse/realisering svært at anvende i praksis når man prøver at afgøre dependensstrukturer. Det som kan se ud som exocentriske konstruktioner, kan i virkeligheden vise sig at være endocentriske konstruktioner med kerne og adled og stærk styring.

2.5. Interdependens eller stærk styring?

Disse vanskeligheder er relevante i forbindelse med udtryksanalyserne ovenfor. Kan man virkelig – som jeg hævder – tale om interdependens mellem hhv. art.+adj. eller art.+subst. (jf. (30)), eller er der ikke bare tale om stærk styring i et hypotagme der har artiklen som kerne?

Hvis man prøver at benytte samme fremgangsmåde som ved (33) og (34) ovenfor, kommer man meget tæt på en analyse som ligner den for *bo*. Det ligger lige for at drage en konklusion hvor man siger at adjektiver og substantiver er afhængige (dependente) af artiklen, mens

det modsatte ikke gør sig gældende, og at der derfor er tale om stærk styring i et hypotagme med artiklen som kerne, og de andre led (realiseret gennem adjektiver og substantiver) som adled. Dertil kan man dog indvende følgende.

Hvis man udelader adjektiver og substantiver helt og aldeles, annullerer man samtidig artiklen. Som vist i eksemplerne (24) og (28) er det trykstærke 'en uden yderligere bestemmelser ikke en artikel, men noget andet (talord eller indef. pron.). Noget tilsvarende gør sig gældende for *den* uden efterfølgende adjektiver (og subst.). Det er ikke en artikel men et pronomen. Og ved den efterhængte bestemte artikel giver det slet ikke mening at tale om en bare tilnærmelsesvis selvstændig eksistens uden tilstedeværelsen af et substantiv. Artiklen (bestemt og ubestemt) eksisterer altså ikke hvis der ikke er noget den kan holde sig til, den er med andre ord afhængig af tilstedeværelsen af enten adjektiv eller substantiv, og på den måde går afhængigheden begge veje. Således kan man sige at der mellem artiklen på den ene side og adjektiv/substantiv på den anden side er et interdependent forhold.

3. Funktionelle forskelle og ligheder

I de næste afsnit følger en række overvejelser over hvorfor de tre forskellige udtrykssyntaktiske dependensmønstre som er fremstillet i hhv. A., B. og C. ovenfor, ser ud som de gør. For at kunne redegøre for det er det nødvendigt at inddrage adskillige af nominalernes aspekter. Dels har det noget at gøre med hvilke funktioner de forskellige dele af nominalsyntaxmet har. Dels har det noget at gøre med hvordan nominaler fungerer i tekst.

3.1. Artikler, adjektiver og substantivers funktioner i nominalsyntaxmer

Vi begynder med enkeltdelene i nominalsyntaxmet. I det følgende taler jeg for nemheds skyld om artikler, adjektiver og substantiver, skønt det er kritisabelt af mindst to grunde: For det første er artikler, adjektiver og substantiver ikke syntaktiske betegnelser, men ordklassebetegnelser. For det andet er det fx ikke kun artikler der sørger for bestemthed, men også alle mulige andre determinatorer (jf. fx Hansen 1967; Heltoft 1996; Herslund 1999; og mange, mange andre), og tilsvarende indvendinger kunne gives for hhv. adjektiver og substantiver. Af hen-

syn til fremstillingen tager jeg dog udgangspunkt i de tre ordklassers typiske anvendelser og henviser til at disse i princippet også gælder for andre sproglige størrelser som kunne indtage samme placeringer i syntagmet. I øvrigt følger jeg de samme begrænsninger som tidligere. Jeg kommer således ikke ind på efterhængte attributiver (adv. og rel. sætn.) og generiske nominaler; og de besværligheder der er i ubestemt form pluralis, holder jeg mig også fra.

Som det fremgår af indholdsdependenserne i (15) og af skitsen i (17), kan man beskrive de forskellige dele af et syntagme på flere forskellige måder. Man kan fx beskrive hvilke ordklasser der er repræsenteret (art., adj., subst.), man kan beskrive deres indbyrdes syntaktiske relation (kerne og adled), og man kan beskrive deres prototypiske semantik (BESTEMTHED/DETERMINATION, EGENSKAB, KATEGORI). Men anskuelsesmåderne stopper ikke her. Foruden de allerede nævnte kan man (i hvert fald) også beskrive hvordan de enkelte dele opfører sig i forhold til den omkringliggende sætning og tekst.

Som allerede nævnt har artiklen – fordi den angiver bestemthed – den vigtige funktion at gøre en given nominal størrelse som fx et substantiv til et ægte referentielt nominal. Med Heltofts ord bliver nominalet “forankret” i og med angivelsen i bestemthed (Heltoft 1996: 15), med Peter Harders ord bliver det “instantierbart” (Harder 1990: 56f). I det følgende vil jeg bruge ordet INSTANTIERING om denne funktion. På samme måde kan man se på adjektivers og substantivers yderligere funktioner. Af (15) og (17) fremgik det at et substantiv prototypisk betegner KATEGORI, mens adjektiver prototypisk tilskriver EGENSKABER, men derudover har disse to ordklasser endnu en funktion, en afgrænsningsfunktion. I og med at substantiver prototypisk betegner kategorier, har de den afledte funktion at afgrænse sådanne kategorier i forhold til alle mulige andre kategorier. Ved at bruge ordet *blyant* viser man inden for hvilken helmængde man skal finde et givet, omtalt eksemplar. Brugen af adjektiver har en lignende funktion, adjektiver er nemlig med til at afgrænse en delmængde inden for en (hel)mængde⁷, jf. (36) og (37):

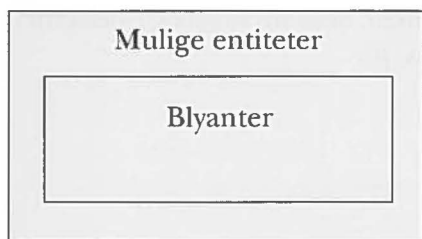
7. Aa.Hansen taler bl.a. om at adjektivers såkaldte distinktive forhold kan minde om det partitive, Aa.Hansen 1967 II: 400-401. Se også Eisenberg 1986: 227; Therkelsen 1999: 310-11.

- (36) en blyant
 (37) en gul blyant

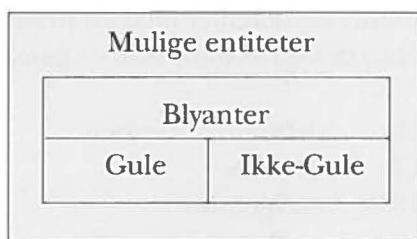
I (36) udpeges et enkelt eksemplar af den helmængde som består af blyanter. I (37) afgrænses denne ret omfattende mængde til kun at dreje sig om de gule af slagsen.

Substantivet siger altså inden for hvilken KATEGORI man skal finde et givet eksemplar. Det er i den henseende man kan tale om en afgrænsningsfunktion. I forhold til alle de tænkelige genstande i verden man kunne tale om, får man gennem substantivet foretaget en væsentlig afgrænsning. Man udvælger en kategori og siger: "det er denne her slags vi taler om" (*blyanter, huse, mennesker* etc., jf. (38a)). Noget nær det samme sker gennem adjektivet, man udvælger noget inden for kategorien og siger: "– men kun de gule af slagsen" ((*en*) *gul blyant*, jf. (38b)).

(38)

Figur (38a)

Figur (38b)

Foruden at tilskrive den pågældende entitet en bestemt egenskab, i dette tilfælde farven gul, medvirker adjektivet altså til at afgrænse den mængde af mulige entiteter man skal finde det aktuelle, omtalte eksemplar inden for. Dette gælder for både nominaler i bestemt form og i ubestemt form (og i princippet også for andre nominaler med attributive led som efterhængte relativsætninger og adverbialer), jf.:

(39)	en	gul	blyant
	den	gule	blyant
	et	stort grønt	hus
	det	store grønne	hus
	DETERMINATION	EGENSKAB	KATEGORI
	INSTANTIERING	AFGRÆNSNING	AFGRÆNSNING

Således har adjektiver og substantiver en funktion til fælles, nemlig afgrænsningsfunktionen. Men som det fremgår af (39), er der også noget de ikke har til fælles, nemlig hhv. EGENSKAB som typisk hører adjektiverne til, og KATEGORI som er substantivets særkende. Disse fælles træk på den ene side og forskelligheder på den anden side udgør et af skridtene på vejen til at forstå de systematiske muligheder ved de distributionelle mønstre i A., B. og C. Næste skridt er at se på nominaler i tekstpragmatiske sammenhænge.

3.2. Rekonstruerbare KATEGORIER

Som bekendt bruges nominaler i både bestemt og ubestemt form, og som vist ovenfor kan man både ved nominalsyntagmer i bestemt form og ved nominalsyntagmer i ubestemt form enten realisere eller udelade substantivet, jf. A. og C., mens man ikke kan udelade substantivet i nominalsyntagmer af typen B. Når man derimod ser nærmere på de enkelte eksempler ovenfor som er af typen A. eller typen C. (samtlige nominalsyntagmer med foranstillet artikel, bestemt form og ubestemt), viser det sig at disse ikke er ganske ens, jf.:

(6) de unge/de voksne

(7) den lille

(23) en hjemløs

(8) det store grønne

(37) en gul

I tilfældene (6), (7) og (23) behøver man ikke overhovedet at realisere substantivet, i (8) og (37) derimod kan man ikke bare udelade substantivet efter forgodtbefindende, men kun under særlige omstændigheder. I (6), (7) og (23) er der tale om faste forbindelser som tenderer leksikaliseringer⁸. Som Heltoft allerede har påpeget, kan KATEGORIEN for disse altid rekonstrueres som et eller andet menneskeligt, *person*, *menneske*, *barn/unge* eller lignende (jf. Heltoft 1996). Det samme gør

8. Der er derfor tradition for at kalde adj. i denne type konstruktioner for 'substantiverede adjektiver'. Det vil jeg afholde mig fra da adj. jo netop ikke bliver til subst. morfologisk set. Man kan fx ikke danne et syntagma af typen B. med efterhængt artikel: **voksne-ne*, **hjemløs-en*.

sig ikke gældende for eksemplerne (8) og (37). I disse kan man ikke bare underforstå *person*, *menneske* eller noget andet for den sags skyld. Uden kontekst ved vi ikke hvad der er *stort*, *grønt* eller *gult*. Hvis jeg gik ind i min lokale kontorforsyning og sagde:

(37a) jeg vil gerne have en gul

ville ekspedienten ikke kunne hjælpe mig, for hun ville ikke ane hvad jeg talte om. Hvis hun derimod allerede var i gang med at ekspedere mig, og KATEGORIEN *blyant* allerede var blevet nævnt tidligere i samtalen, eller jeg pegede på nogle blyanter der lå på disken, ville ytringen i (37a) være umiddelbart forståelig. Ud fra konteksten ville hun kunne rekonstruere inden for hvilken KATEGORI *gul* skulle bruges. I tilfældet (8) er der tale om et svar på spørgsmålet "*Hvad for et hus endte du med at købe?*". Således er KATEGORIEN *hus* allerede nævnt i sætningen umiddelbart forinden, og den er således ikke bare rekonstruerbar ud fra situationen, men også i helt snæver forstand tekstuel bunden. Man kan således tale om en tekstbunden ellipse, og følgelig kan man finde denne type omtalt som "substitution by zero" (Halliday & Hasan 1976: 142) og Ø-anafor (jf. fx Korzen 1997) hos folk som beskæftiger sig med kohæsion.

Det er med andre ord et fælles krav til eksempler som (6)-(8), (23) og (37) at KATEGORIEN skal være rekonstruerbar for at man kan udelade substantivet, men betingelserne for hvordan der rekonstrueres, er forskellige. Enten er der tale om en tilpas fastetableret defaultkategori (jf. de faste forbindelser (6), (7) og (23)) eller også er der tale om at konteksten – om det så sker deiktisk eller anaforisk – giver kategorien (jf. (8) og (37)).

Konsekvensen af dette er at omstændighederne for de forskellige dependensmønstre i A., B. og C. kan nuanceres.

Ved **type B.** (nominalsyntaxmer med efterhængt bestemt artikel, *hus-et*) er der et 1:1-forhold mellem udtrykssyntaks og indholdssyntaks. Både DETERMINATION og KATEGORI er nødvendige, og både INSTANTIERING og AFGRÆNSNING er nødvendige. I begge tilfælde realiseres disse gennem hhv. artikel og substantiv. Jf. det udtrykssyntaktiske dependensmønster i (20).

Ved **type C.** (nominalsyntaxmer med foranstillet bestemt artikel og adjektiv, *det store (hus)*) finder man også de obligatoriske træk DETERMINATION + KATEGORI og INSTANTIERING + AFGRÆNSNING. I denne type syntagmer realiseres determination fx gennem artikler, mens man kan udelade substantivet efter bestemte regler, nemlig når det obligatoriske indholdstræk KATEGORI er rekonstruerbart. Det er det 1) når der er tale om faste forbindelser, eller 2) når det er givet ud fra (kon)teksten hvilken kategori der er tale om. Indholdstrækket INSTANTIERING realiseres prototypisk gennem artikler (og andre determinatorer), mens indholdstrækket AFGRÆNSNING realiseres gennem både adjektiv og substantiv. Jf. det udtrykssyntaktiske dependensmønster i (19).

Ved **type A.** (nominalsyntaxmer i ubestemt form, *et (stort) (hus)*) kan man i virkeligheden tale om to undergrupper. En som følger dependensmønstret i type B. nemlig et 1:1-forhold mellem udtryk og indhold (*et hus, en blyant*), jf. dependensmønstret i (20), og en som følger dependensmønstret i C. hvor det obligatoriske indholdstræk KATEGORI ikke nødvendigvis realiseres gennem substantiver, men kan rekonstrueres ud fra (kon)teksten (*en hjemløs, en gul*). Det giver et udtrykssyntaktisk dependensmønster som i (19). Ved de andre obligatoriske træk realiseres INSTANTIERING gennem den ubestemte artikel (eller andre ubestemte determinatorer), og trækket AFGRÆNSNING realiseres gennem enten adjektiv eller substantiv. Til sammen giver dette et udtrykssyntaktisk mønster for nominalsyntaxmer i ubestemt form der ser ud som i (29). Man **skal** vælge en artikel for at leve op til indholdstrækkene DETERMINATION og INSTANTIERING, og derudover **skal** man vælge enten adjektiv eller et substantiv eller begge dele for at kunne etablere både indholdstrækkene KATEGORI og AFGRÆNSNING.

Alt dette tyder på at indholdstrækket AFGRÆNSNING er lige så vigtigt som indholdstrækket INSTANTIERING.

4. Omstændighederne for udeladelse af substantivet

Til slut vil jeg kaste endnu et kort blik på omstændighederne for udeladelse af substantivet og give et forslag til i hvilken retning man kan gå for at forklare dette fænomen. Hidtil har redegørelsen handlet om hvornår udeladelse er mulig, men endnu er det ikke blevet berørt at

udeladelse faktisk også i en række tilfælde er det pragmatisk tilrådelige. Dette punkt handler om den variant hvor KATEGORIEN er rekonstruerbar ud fra (kon)teksten (jf. (8), (37)), og ikke umiddelbart om den type som tenderer faste forbindelser (jf. (6), (7), (23)). Af pladshensyn nøjes jeg med at tale om et enkelt eksempel, et hvor kategorien er rekonstruerbar ud fra den omkringliggende tekst, dvs. tekstbunden ellipse (Ø-anafor), og henviser i øvrigt til at de samme mekanismer gør sig gældende for eksempler hvor kategorien er deiktisk rekonstruerbar.

(8) kan indgå i en spørgsmål-svar-sekvens som vist i (40):

(40) –Hvad for et hus endte du med at købe? – Det store, grønne.

Det ville ikke have været syntaktisk umuligt, men dog pragmatisk påfaldende at gentage ordet *hus* i svaret:

(40a) –Hvad for et hus endte du med at købe? – Det store, grønne hus.

Det påfaldende i svaret i (40a) kan beskrives ud fra universalpragmatiske begreber. Ifølge Grice navigerer vi – mere eller mindre bevidst – ud fra et sæt faste regler (4 maximer) som indgår i det såkaldte samarbejdsprincip (Grice 1975). I forbindelse med nominalsyntagmerne kan man ud fra kvantitetsmaximet (som løber over i relevansmaximet) godtgøre hvorfor det i eksempler som (8) er bedst at udelade substantivet i svaret. Kvantitetsmaximet lyder i dansk parafrase som følger: “Sig hvad der er informativt tilstrækkeligt, og ikke mere end der er nødvendigt, for det givne formål med meddelelsen”. Dette princip ligger til grund for hvornår man i løbende tekst bruger henholdsvis pronomener, proprier, nominalhypotagmer med attributiver, etc. Jo mere information der anses for at være nødvendigt i forhold til det givne formål med meddelelsen, jo mere detaljeret og ikke-indforstået vil udmøntningen af nominalet være. Er det i et givet forløb kun hensigten at fastholde en bestemt diskursreferent ned gennem teksten, fx for at sikre kohæ-sion, er det ud fra et informationsstrukturelt synspunkt rigeligt at bruge personlige pronomener som *det* eller *han*. Er der derimod andre forhold der spiller ind, måske er der tale om første benævnelse af en ny diskursreferent, eller måske er der flere diskursreferenter til stede i samme tekst som alle kan leve op til pronomenet *det* eller *han*, vælger

man typisk en mere informativ repræsentant som fx et *proprium* eller et af nominalsyntagmerne A., B. eller C. frem for det informativt set mere skræbete pronomen⁹.

Ifølge Grice har vi maximerne så godt liggende på rygmarven at vi automatisk reagerer på ethvert brud vi måtte blive udsat for, og automatisk begynder at lede efter den bagvedliggende mening (implikaturen) med bruddet. I forbindelse med kvantitetsmaximet ytrer dette sig både ved for meget og for lidt information. Både for meget information og for lidt information kan ses som brud på kvantitetsmaximet, og når man sammenholder denne observation med omstændighederne for udeladelse af substantiver i afsnittene ovenfor, kan man pludselig se hvordan disse går op i en højere enhed.

Set med syntaktiske briller er der visse ting som skal være til stede for at man kan tale om et ordentligt referentielt nominalsyntagme, jf. ovenfor. I svaret i (40) klares DETERMINATIONEN OG INSTANTIERINGEN ved den bestemte artikel, (EGENSKABSTILSKRIVNINGEN OG) AFGRÆNSNINGEN sørger adjektivet for. Substantivet derimod er som nævnt ikke syntaktisk obligatorisk på udtryksniveau i typer som A. og C., og eftersom indholdstrækket KATEGORI allerede er nævnt i den umiddelbart foregående sætning, ville det altså udgøre et brud på kvantitetsmaximet eksplicit at nævne substantivet igen.

5. Afslutning

I denne artikel har jeg villet vise at den konstruktion man kan kalde det kanoniske nominalsyntagme (jf. (5)), er en særdeles kompleks størrelse, og at det er nødvendigt at inddrage mange mellemregninger på mange

9. Dette kan ses som endnu en grund til at Givóns tilgængelighedshierarki ser ud som det gør (jf. Givón 1983; Korzen 1997; Jensen, under udg.; Jensen, manus). Givón tager udgangspunkt i forestillinger om universelle kognitive processer med henvisning til 'gestalt psychology' (1983: 12ff), men man kan altså også se mere prosaisk på nominalforekomsterne ud fra almindelige pragmatiske begreber som fx Grice' maximer. Maximerne indgår ganske vist i læren om universalpragmatik. Det universelle behøver dog ikke være noget som er forankret i biologien. I stedet bliver maximerne sandsynligvis indlært i løbet af opvæksten (jf. Skaarup & Jensen 2003: 29, note 13).

niveauer for blot at kunne give begyndelsen til en ordentlig beskrivelse. Nominalsyntagmernes opbygning og distributionelle mønstre er et stort område, og af pladshensyn har det været nødvendigt at begrænse fremstillingen til kun at handle om nogle enkelte punkter. Der er dog stadig mange uløste problemer og uberørte emner. Jf. afgrænsningen for artiklen har jeg for eksempel slet ikke taget fat i omstændighederne ved generisk og specifik anvendelse, og heller ikke i de særlige forhold der er ved nominaler i ubestemt pl. uden artikel. På trods af hvad jeg lader skinne igennem, er der ikke engang enighed om hvor skellet mellem artikler og pronomener går. Fx er man uenig om den foranstillede artikel, jf. C., og det er også uklart om man skal karakterisere *den* i eksempler som *den om Napoleon* som et pronomen eller en artikel. Det er heller ikke ordentlig undersøgt hvorfor foranstillet adjektiv altid udløser foranstillet bestemt artikel på moderne dansk – hvorfor kan man ikke sige *røde ko-en*, i stedet for *den røde ko*? Og endelig (et eller andet sted må man jo stoppe!) ville det sikkert vise sig givtigt at undersøge hvor langt Grice' kvantitetsmaxime kan bruges i forbindelse med nominalernes udformning og distribution i løbende tekst.

Henvisninger

- Chafe, W. L. (1976). Givenness, Contrastiveness, Definiteness, Subjects, Topics, and Point of View. C.N. Li, (ed.). *Subject and Topic*. New York, San Francisco & London: Academic Press, Inc. 25-55.
- Delsing, L.-O. (1993). *The Internal Structure of Noun Phrases in the Scandinavian Languages, a comparative study*. Lund: Department of Scandinavian Languages, University of Lund.
- Diderichsen, P. (1987/1946). *Elementær Dansk Grammatik*. 3. udg., 9. oplag, København: Gyldendal.
- Durst-Andersen, P. & M. Herslund (1996). The syntax of Danish verbs. Lexical and syntactic transitivity. E. Engberg-Pedersen, M. Fortescue, P. Harder, L. Heltoft & L. F. Jakobsen (eds.). *Content, Expression and Structure. Studies in Danish functional grammar*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins. 65-102.
- Eisenberg, P. (1986). *Grundriß der deutschen Grammatik*. Stuttgart: Metzler.
- Ejskjær, I. (1992). Adjektivernes bestemte artikel i vest- og sønderjysk. *Danske folkemål, bd. 34*. København: Reitzel. 1-44.

- GDS 2 – *Grammatik over det Danske Sprog*, kap. 2, hæfte 2. L. Heltoft & E. Hansen. Foreløbig udg. aug. 2003. Roskilde: Skrifter fra Dansk og Public Relations & Roskilde Universitetscenter.
- Givón, T. (1983). Topic Continuity in Discourse: An Introduction. T. Givón (ed.). *Topic Continuity in Discourse: A Quantitative Cross-Language Study*. Typological Studies in Language (TSL), Volume 3. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins. 1-41.
- Grice, P. (2001/1975). Logic and Conversation. C. Henriksen (red.). *Can you reach the salt? Pragmatikkens klassiske tekster*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag. 199-219.
- Halliday, M. A. K. & R. Hasan (1976). *Cohesion in English*. London & New York: Longman.
- Hansen, E. (1984/1977). *Dæmonernes Port*. 3. udg. København: Reitzel.
- Hansen, Aa. (1927). *Bestemt og ubestemt substantiv*. København: Busck.
- Hansen, Aa. (1967). *Moderne dansk I-III*. København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab & Grafisk Forlag.
- Harder, P. (1990). The Pragmatics and Semantics of Reference. L. Lundquist & L. Schack Rasmussen (eds.). *Pragmatics and its Manifestations in Language*. Copenhagen Studies in Language 13. København: Handelshøjskolens Forlag. 41-78.
- Heltoft, A. M., J. W. Hansen & H. Thoregaard (1999). *Perleporten. Introduktion til grammatik*. København: Gads Forlag.
- Heltoft, L. (1996). Det danske nominals udtryks- og indholdssyntaks – et dependensanalytisk forsøg. M. Herslund (red.). *Ny forskning i grammatik. Fællespublikation 3*. Odense: Odense Universitetsforlag. 7-34.
- Herslund, M. (1995). The object relation and the notion of incorporation. L. Schøsler & M. Talbot (eds.). *Studies in Valency I*. RASK Supplement Vol. 1. Odense: Odense University Press. 1-18.
- Herslund, M. (red.) (1999 foreløbig version). *Det Franske Sprog*. Kapitel VI. Nominalsyntaxmet.
- Himmelman, N. P. (1996). Demonstratives in Narrative Discourse: A Taxonomy of Universal Uses. In: B. Fox (ed.). *Studies in Anaphora*. Typological Studies in Language (TSL), Volume 33. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins. 205-254.
- Himmelman, N. P. (1997). Deiktikon, Artikel, Nominalphrase. Zur Emergenz syntaktischer Struktur. *Linguistische Arbeiten 362*.

- Holder, W. (1954). *Grundzüge einer germanischen Artikellehre*. Heidelberg: Carl Winter, Universitätsverlag.
- Jakobsen, L. F. & J. Olsen (1985). Beskrivelsesplaner i syntaksanalysen. *NyS 15*. 82-99.
- Jensen, E. S. (manus.). *Det kohæsive kasussystem i gammeldansk*.
- Jensen, E. S. (under udg.). Det kohæsive kasussystem i gammeldansk. D. Duncker (red.). *Studier i Nordisk 2002-2003. Selskab for Nordisk Filologi. Foredrag og årsberetning*.
- Jensen, P. A. (1985). *Principper for grammatisk analyse*. København: Nyt Nordisk Forlag & Arnold Busck.
- Jørgensen, K. G. (1999). *Stilistik. Håndbog i tekstanalyse*. København: Gyldendal.
- Korzen, I. (1997). Topisk kontinuitet og tekststrukturering på italiensk og dansk. L.F. Jakobsen & G. Skytte (red.). *Ny forskning i grammatik. Fællespublikation 4*. Odense: Odense Universitetsforlag. 128-158.
- Kristensen, M. (1938). Adjektiverne i Dansk. *Danske Studier 1938*. 18-32.
- Møller, K. (1945). Nordiske artikelproblemer. *Udvalg for Folkemaals Publikationer, Serie A, Nr. 7*. København: Schultz.
- Møller, K. (1974). Vestjyske artikelproblemer. *Dialektstudier udgivne af Institut for Dansk Dialektforskning, 3. bind*. København: Akademisk Forlag. 74-102.
- Nikula, H. (1986). Dependensgrammatik. *Ord och stil 16*.
- Schütte, G. (1922). Jysk og østdansk artikelbrug. *Det Kg. Danske Videnskaberne Selskab. Historisk-filologiske Meddelelser, VII, 2*. København.
- Skaarup, S. B. & F. G. Jensen (2003). *Om teksters forståelighed – i kommunikation mellem afsender og modtager*. RUC-rapport. Roskilde.
- Therkelsen, R. (1999). Betydningsforskellen mellem *der-* og *som-*relativsætninger. C. Bache, L. Heltoft & M. Herslund (red.). *Ny forskning i grammatik. Fællespublikation 6*. Odense: Odense Universitetsforlag. 309-330.
- Therkelsen, R. (2000). Om klassifikation af ledsætninger. J. Nørgård-Sørensen, P. Durst-Andersen, L. Jansen, B. L. Jensen & J. Pedersen (red.). *Ny forskning i Grammatik. Fællespublikation 7*. RASK Supplement Vol. 11. Odense: Odense Universitetsforlag. 269-285.
- Therkelsen, R. (2003). Talesprogets og skriftsprogets bestemthedsparadigmer. C. Bache, M. Birkelund & N. Nørgaard (red.). *Ny forskning i*

- Grammatik. Fællespublikation 10.* RASK Supplement Vol. 15. Odense: Syddansk universitetsforlag. 189-206.
- Togeby, O. (1997). Nominalernes bestemthedsformer informationsteoretisk anskuet. P. Widell, P. og M. Kunøe (red.). *6. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog.* Århus. 289-300.
- Westmark, L. V. (2003). *Lyrik under grammatisk-stilistisk optik.* RUC-rapport. Roskilde.